

www.ketab.ir

مجموعه
مصورى
از بحرام تا
باغ دانشگاه علوم
پزشكى بابل

گردآوری و تالیف: ماریا هاشمی

سرشناسه: هاشمی امیری، ماریا، ۱۳۴۶ - گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور: مجموعه مصوری از بحر ارم تا باغ دانشگاه علوم پزشکی
بابل / گردآوری و تالیف ماریا هاشمی.
مشخصات نشر: بابل: اکسیر قلم، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری: ۹۴ ص.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۰۳-۲۲-۲
موضوع: فهرست نویسی: فیپا
موضوع: باغ‌های تاریخی -- ایران -- بابل
موضوع: بابل -- تاریخ
موضوع: بابل -- مصور
رده: DSR۱۳/۵۲۳ ۱۳۹۳
رده بندی: ۹۵۵/۲ ۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۹۸۰۵

دفتر مرکزی: خیابان مدرس،
خیابان ضرابپوری (مقابل ساین)
۰۸۵۰ ۲۱۷ ۰۹۱۱ - ۰۹۴۹ ۰۳۲ ۱۱۲
www.exireghalam.ir

از بحر ارم تا باغ دانشگاه علوم پزشکی بابل
گردآوری و تالیف: ماریا هاشمی

ناشر: اکسیر قلم

نوبت و سال چاپ: اول - بهار ۱۳۹۵

لیتوگرافی: باختر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۰۳-۲۲-۲

قیمت: ۱۴۵۰۰ تومان

فهرست

۸	 مقدمه
۱۲	 بابل
۲۵	 بحر ارم
۳۷	 پوشش گیاهی
۵۲	 پلان نظم گیاهی از گذشته تا آینده
۵۳	 دیوارها
۵۵	 حریم باغ دانشگاه علوم پزشکی بابل
۵۷	 دیوارها
۵۸	 توپوگرافی
۶۰	 نظم معماری
۶۷	 پلان نظم معماری
۷۱	 برج دیده بانی
۷۳	 موقعیت باغ دانشگاه
۷۱	 کاربری های همجوار
.....	 آب
۸۱	 پلان نظم آب
۸۲	 رفرنس ها
۸۴	 ضمیمه

مقدمه

با سپاس از ایزد منان که به من فرصتی داد از آموخته‌ها، تلاش‌ها و تجربیات پژوهشندگان پیشین استفاده نموده تا گامی هر چند کوچک بر این پژوهش‌های آتی بردارم و امیدوارم این اطلاعات و داده‌ها بتواند در شناسایی، حفاظت و ارج نهادن به این باغ ارزشمند تاریخی موثر باشد. همچنین وجود این میراث باستانی در شهر بابل بعنوان بستر چین بافی که دارای پیشینه تاریخی است، روشنگر و گواه اهمیت و ارزش تاریخی این شهر می‌باشد.

در ابتدا بهتر است برای روشن شدن بعضی مفاهیم، به تعریف باغ تاریخی براساس منشور فلورانس ۱۹۸۱ میلادی بپردازیم.

باغ تاریخی؛ یک ترکیب معماری است که اجزاء متشکله آن، اصولاً مرتبط با باغداری بوده و لذا زنده‌اند، این بدان معناست که این اجزاء فانی و قابل جایگزینی هستند. بدین ترتیب عمارت باغ از تاب یک توان دائمی میان حرکت ادواری فصل‌ها و زوال طبیعت از یک سو و اراده هنرمند و استادکار برای ثابت نگه داشتن آن از سوی دیگر است. باغ تاریخی به آن دسته از باغ‌ها اطلاق می‌شود که واجد آثار کالبدی و یا ارتباط با مفهوم گذشته باشد.

در باغ تاریخی ممکن است، دوره‌ها و لایه‌های متعدد تاریخی موجود باشند و یا ساخته دست آفریننده معماری مشهور و معروف بوده و نیز امکان دارد با شخصیت‌های تاریخی و مشاهیر مرتبط باشند. باغ‌های تاریخی می‌توانند بصورت مستقیم با یک بنای خصوصی یا عمومی

ارتباط داشته باشند و یا صرفاً از یک فضای باز عمومی محصور در داخل بافت شهری تشکیل شوند (۲).

پس از شناخت باغ تاریخی، لازم است نخست در مورد شهر بابل (به عنوان بستر باغشاه یا بحرارم) توضیحاتی داده شود و سپس براساس "روش شناخت و مستند سازی باغ‌های تاریخی ناشناخته ایران" به قلم خانم دکتر هما ایرانی بهبهانی این اطلاعات تدوین گردد (۹).

بطور عمده باغ ایرانی همواره براساس دو دیدگاه فلسفی - عرفانی و دیدگاه ساختمانی مورد تفسیر قرار گرفته است.

در بررسی باغ دانشگاه علوم پزشکی بابل، دیدگاه ساختاری باغ ایرانی مطرح بوده است، یعنی تحلیل چگونگی استقرار باغ در بستر، انتظام و نحوه عملکرد گیاهان، آب، معماری و ارتباط تنگاتنگ آن‌ها با عوامل طبیعی موجود در بستر مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به نگرش محققانی چون دونالد سار و مهوش عالمی با ابزارهای مختلف به بررسی ساختار و الگوی باغ پرداخته شد.

با توجه به بررسی و مطالعه اسناد آرشیوی، نوشته‌ها و تصاویر سیاحان و محققان باغ‌های ایران که برجای مانده، به شناخت ساختار این باغ با رویکرد محیطی برخاسته، از بستن و تمامی جنبه‌های فیزیکی و ساختاری، فرهنگی و تاریخی آن به میان پیرامونش در ارتباط با یکدیگر پرداخته شد.

از این‌رو مطالعه با فهرست برداری به منظور برداشت کلی موجود آغاز گردید و با تهیه فیش‌های جمع‌آوری اطلاعات در مورد کلیات باغ محل استقرار، عملکرد آن در قدیم و جدید، وضعیت اقامت...، شاخه‌های باغ (تحت عنوان باغ: درباری، بیلاقی و قشلاقی... بودند، نوع گیاهان آن و شاخص بودن باغ در شهر)، تاریخچه باغ (با توجه به نوشته‌ها، سفرنامه‌ها و تصاویر قدیمی ارزشمند از شهر بابل، نقشه و کروکی‌های

شهر به منظور دستیابی به پلان اولیه باغ، ساختار فیزیکی (شامل منابع آب، توپوگرافی، حاصل خیزی خاک، اقلیم، گیاهان سازگار با محیط، بستر باغ، شهر، چاه‌های باغ و نیز نهرها و رودخانه‌های شهر بابل)، انتظام باغ (نظم ساختاری شامل نظم آب، گیاهی و معماری، و نیز نوع گیاهان، هم‌جواری، پایداری در زمان...) ترکیب بندی (ارتباط بین عناصر باغ و مقایسه پلان، تصاویر قدیمی و تصاویر جدید برای بررسی چگونگی ترکیب بندی باغ در گذر زمان)، کاربری بناها (نقش بناها در دوره‌های مختلف زمانی) و دید و منظر (حصارها و باغچه بیرون و درون باغ) در این باغ تاریخی بررسی شد. در این تحقیق، بررسی دقیق میدانی تقریباً از اکثر گونه‌های موجود گیاهی عکس تهیه شد و بصورت آرشیو مصوری ضمیمه گردید.